Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка

НН інститут фізичної культури

Кафедра теорії та методики фізичної культури

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач аспірантури і докторантури
_____ І.А. Чистякова
(підпис) (ініціали та прізвище)
«20» вересня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методологічні основи наукових досліджень (за темою дисертації)
(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 017 Фізична культура і спорт
(шифр і назва)

Освітньо-наукова програма Фізична культура і спорт
(назва)

Мова навчання українська

Погоджено науковою радою Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
«20» вересня 2023р
Голова
_____
підпис (ПІБ, науковий ступінь, вч. звання)

Суми – 2023

Розробник:

1. Томенко Олександр Анатолійович, д. фіз. вих., професор,

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри _теорії та методики фізичної культури_____
Протокол № 1 від «31»_серпня___2023 р.

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Освітній ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 3</td><td rowspan="15">Третій (освітньо-науковий) ступінь</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин - 90</td><td>1-й</td><td>-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td></td><td>2-й</td><td>-й</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td></td><td>год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td></td><td>год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">Індивідуальні</td></tr>
<tr><td></td><td>год. 30</td><td>год.</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td></td><td>год. 60</td><td>год.</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">Консультації:</td></tr>
<tr><td></td><td>год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">Вид контролю: залік</td></tr>
</table>

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Методологічні основи наукових досліджень (за темою дисертації)» є складовою частиною циклу підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня «доктор філософії» та завершальним етапом підготовки здобувачів освіти до професійної педагогічної діяльності в галузі знань 01 Освіта/педагогіка, спеціальність 017 Фізична культура і спорт.

Метою викладання навчальної дисципліни «Методологічні основи наукових досліджень (за темою дисертації)» є оволодіння теоретичними знаннями й набуття практичних навичок щодо проведення наукових досліджень, обробки, аналізу й визначення та представлення результатів наукових досліджень з теми дисертації.

Завданнями навчальної дисципліни «Методологічні основи наукових досліджень (за темою дисертації)» є:

- набуття знань про особливості організації та проведення наукової та науково-дослідницької роботи;
- оволодіння засобами пошуку та формування ідей щодо наукової діяльності;
- отримання уявлення про організацію та діяльність сучасних наукових закладів;
- навчання практичним навичкам роботи з науковою літературою;
- формування системи вмінь щодо використання методології досліджень, у процесі підготовки дисертаційної роботи;
- застосування системного підходу до організації наукової діяльності;
- формулювання перспектив подальших наукових досліджень у галузі фізичної культури і спорту;
- розвиток професійної компетентності, аналітичного і критичного мислення та здатності до самовдосконалення.

Засвоєння програмного матеріалу дисципліни «Методологічні основи наукових досліджень (за темою дисертації)» забезпечує оволодіння загальними та фаховими компетентностями відповідно до освітньо-наукової програми «Фізична культура і спорт»:

ЗК 1. Здатність до формування системного наукового світогляду, оволодіння загальнонауковими компетентностями та розвитку культурного кругозору.

ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; пошуку, обробки й критичного аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Здатність проводити наукові дослідження в сфері фізичної культури і спорту на відповідному рівні із застосуванням інноваційних технологій.

ЗК 5. Володіння сучасними засобами інформаційних і комп'ютерних технологій для розв'язання науково-освітніх завдань у професійній та інноваційній діяльності.

ЗК 6. Здатність презентувати результати власного наукового дослідження на всіх рівнях українською та англійської мовою.

ЗК 7. Здатність розробляти наукові проєкти та керувати ними, складати пропозиції щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності.
ЗК 8. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у галузі фізичної культури і спорту у наукових установах/закладах вищої освіти на засадах міждисциплінарності та інклюзивності.
ЗК 9. Здатність навчатися впродовж життя в контексті неперервної фахової підготовки, підвищувати свій інтелектуальний та культурний рівень і оволодівати сучасними знаннями.
ФК 1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в галузі фізичної культури і спорту.
ФК 3. Розуміння практичного застосування сучасних концептуальних положень та ідей у галузі фізичної культури і спорту в навчально-науковій та науково-дослідницькій діяльності.
ФК 4. Володіння загальними, інтегральними, фаховими компетентностями з методології наукових досліджень у галузі фізичної культури і спорту.
ФК 5. Володіння системою педагогічних категорій і методів їх використання з метою розв'язання дослідницьких і практичних завдань освітньої та виховної діяльності в закладах вищої освіти.
ФК 9. Здатність дотримуватися етики наукових досліджень та принципів академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.
ФК 10. Здатність до апробації результатів наукового дослідження, їх поширення й упровадження в освітню практику.
ФК 12. Здатність самовдосконалюватися впродовж життя, оцінювати рівень власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію, адаптуватися до змін у професійній діяльності.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Методологічні основи наукових досліджень (за темою дисертації)» базується на засадах інтеграції теоретичних та практичних знань із дисциплін, що вивчалися на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти, як-от: «Актуальні питання інноваційного розвитку освіти», «Філософія освіти», «Методологія і організація наукових досліджень» та ін.

3. Результати навчання за дисципліною

Результати навчання за дисципліною «Методологічні основи наукових досліджень (за темою дисертації)» передбачають такі освітні і професійні компетентності, що включають здатність до:

ПРН 1	Здатність використовувати концептуальні та методологічні знання в галузі філософсько-світоглядних проблем аксіології освіти під час вирішення освітніх і професійних завдань.

ПРН 2	Здатність до обґрунтування нового знання в контексті потреб освіти, фізичної культури і спорту в межах філософського, загальнонаукового і конкретно наукового рівнів методології дослідження.
ПРН 3	Володіння системою педагогічних категорій і методів їх використання з метою вирішення дослідницьких і практичних завдань у закладах вищої освіти.
ПРН 6	Здатність здійснювати критичний аналіз концептуальних та методологічних знань у галузі науково-дослідної та професійної діяльності і на межі предметних галузей, інтерпретувати їх, синтезувати нові ідеї.
ПРН 8.	Здатність до управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєструвати права інтелектуальної власності.
ПРН 9.	Здатність застосовувати адекватні методи дослідження в ході виконання дисертаційної роботи.
ПРН 12.	Здатність моделювати зв'язні наукові тексти різних жанрів (створювати глосарії ключових термінів; готувати наукові статті, тези, доповіді, повідомлення, виступи, наукові звіти, посібники) згідно з вимогами наукового стилю, у тому числі з використанням інформаційних технологій.
ПРН 13.	Здатність вирішувати проблеми дослідницької, викладацької діяльності шляхом використання можливостей Інтернет-ресурсів, інформаційно-комунікаційних технологій.
ПРН 18.	Уміння та навички публічно представляти, захищати результати дисертаційного дослідження, обговорювати їх і дискутувати з науково-професійною спільнотою; використовувати сучасні засоби для презентації результатів дисертаційного дослідження.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Здобувач освіти глибоко й упевнено засвоїв увесь матеріал, послідовно, логічно вірно його відтворює. Може пов'язати теоретичні та практичні сторони дисципліни, вільно відповідає на нестандартні запитання, показує знання монографічного матеріалу з питання, вірно обґрунтовує наукові поняття, володіє навичками виконання практичних завдань, виявляє вміння самостійно узагальнювати матеріал, не допускає при цьому помилки
82 - 89	Здобувач освіти знає програмний матеріал, не допускає суттєвих недоліків у відповіді, може вірно використовувати
74 - 81	

	теоретичні положення й володіє навичками при виконанні практичних завдань
64 - 73	Здобувач освіти засвоїв лише основний матеріал, але погано орієнтується в окремих положеннях, припускається помилок або неточностей у формулюваннях, порушує логіку та послідовність у викладенні програмного матеріалу та має складнощі при виконанні практичних завдань
60 - 63	
35-59	Здобувач освіти не володіє знаннями щодо значної частини програмного матеріалу, припускається суттєвих помилок, з великими труднощами виконує практичну роботу
1 - 34	

Розподіл балів

Приклад для заліку

Поточний контроль															Разом	Сума
РОЗДІЛ 1																
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15		
Поточний контроль															45	100
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3		
Контроль самостійної роботи															55	
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3	3		

Т 1, Т 2 ... Т 4 – теми

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	**A**	**відмінно**
82 - 89	**B**	**добре**
74 - 81	**C**	
64 - 73	**D**	**задовільно**
60 - 63	**E**	
35-59	**FX**	**незадовільно з можливістю повторного складання**
1 - 34	**F**	**незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни**

5. Засоби діагностики результатів навчання

Залік, презентації результатів виконаних завдань та наукових досліджень.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Методологічні основи наукового дослідження зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт

Тема 1. Особливості здійснення наукового експериментального дослідження (Сутність експериментального дослідження. Мета експериментального дослідження. Проблеми проведення експериментального дослідження).

Тема 2. Структура наукового експериментального дослідження (Загальна схема наукового експериментального дослідження. Побудова наукового експериментального дослідження. Структура дисертації).

Тема 3. Етапи науково-дослідної роботи за темою дисертації (вибір (постановка) теми або проблеми дослідження; ознайомлення із станом

обраної для дослідження проблеми; уточнення проблеми (теми) і складання програми дослідження; систематичне накопичення дослідних матеріалів; статистична обробка результатів дослідження; теоретичний аналіз результатів дослідження; оформлення результатів дослідження; упровадження результатів дослідження у практику та оцінка його ефекту).

Тема 4. Особливості наукового пошуку під час проведення наукового дослідження (наукова інформація та її джерела; роль інформації у наукових дослідженнях та класифікація наукових документів; структура та призначення наукових документів; принципи збору інформаційного матеріалу, робота із джерелами інформації).

Тема 5. Технологія роботи над змістом дисертації (послідовність роботи над дисертацією; вибір теми дисертації та вимоги до її формулювання; визначення об'єкту, предмету дослідження, його мети й завдань; складання плану дисертації та підбір літератури; організація праці під час проведення наукових досліджень).

Тема 6. Категоріальний апарат наукового дослідження з теми (сутність та складові категоріального апарату).

Тема 7. Теоретичні методи дослідження за темою дисертації (сутність теоретичних методів наукового дослідження; характеристика основних теоретичних методів наукового дослідження; особливості логічного та хронологічного підходів під час проведення теоретичних досліджень).

Тема 8. Емпіричні методи дослідження за темою дисертації (сутність емпіричних методів наукового дослідження; характеристика основних емпіричних методів наукового дослідження; особливості логічного та хронологічного підходів під час проведення емпіричних досліджень).

Тема 9. Метод моделювання у процесі виконання наукового дослідження за темою дисертації (моделювання як метод наукового пізнання; сутність моделювання; моделі в науковому дослідженні; класифікація моделей).

Тема 10. Особливості та форми впровадження результатів дослідження (основні вимоги до опублікування результатів досліджень; структура наукових праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації; вимоги до написання монографій та наукових статей; апробація та впровадження результатів дисертації).

Тема 11. Особливості аналізу стану дослідженості проблеми дослідження (обґрунтування підходів до проведення аналізу стану дослідженості наукової проблеми; функції аналізу наукової літератури; методика читання наукової літератури; основні завдання огляду літератури; основні критерії правильності написання огляду).

Тема 12. Завдання формування джерельної бази дослідження (визначення джерельної бази дослідження; культура роботи з джерелами дослідження; різновиди класифікації джерел; методика збору наукової інформації; основні завдання огляду літератури; етапи та вимоги створення джерельної бази дослідження; основні форми методики аналізу джерельної бази дослідження).

Тема 13. Робота з уточнення тлумачень понять з теми дослідження (основні поняття та визначення; теоретична робота з уточнення тлумачень понять, недопустимість довільного вживання термінів).

Тема 14. Особливості проведення експерименту в фізичній культурі і спорті (педагогічний експеримент як метод наукового дослідження, експериментальні фактори; види педагогічного експерименту; характеристика педагогічного експерименту; типи експерименту залежно від контингенту досліджуваних; послідовність проведення педагогічного експерименту; методика статистичної обробки результатів дослідження).

Тема 15. Стиль та вимоги до написання дисертаційної роботи (прийоми викладення матеріалів наукового дослідження; тези та аргументи в науковому дослідженні; гіпотеза дослідження; особливості написання та складові вступу до дисертації; робота над розділами дисертації; висновки до дисертації та взаємозв'язок «завдання – наукова новизна – висновки»; мова та стиль викладу матеріалу; авторське виконання дисертації і плагіат).

6.2.Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Індивідуальні	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. робота
РОЗДІЛ 1. Методологічні основи наукового дослідження зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт												
Тема 1. Особливості здійснення наукового експериментального **дослідження**	6			2		4						
Тема 2. Структура наукового експериментального **дослідження**	6			2		4						
Тема 3. Етапи науково-дослідної роботи за	6			2		4						

темою дисертації												
Тема 4. Особливості наукового пошуку під час проведення наукового дослідження	6			2		4						
Тема 5. Технологія роботи над змістом дисертації	6			2		4						
Тема 6. Категоріальний апарат наукового дослідження з теми	6			2		4						
Тема 7. Теоретичні методи дослідження за темою дисертації	6			2		4						
Тема 8. Емпіричні методи дослідження за темою дисертації	6			2		4						
Тема 9. Метод моделювання у процесі виконання наукового дослідж	6			2		4						

ня за темою дисертації												
Тема 10. Особливості та форми впровадження результатів дослідження	6			2		4						
Тема 11. Особливості аналізу стану дослідженості проблеми дослідження	6			2		4						
Тема 12. Завдання формування джерельної бази дослідження	6			2		4						
Тема 13. Робота з уточнення тлумачень понять з теми дослідження	6			2		4						
Тема 14. Особливості проведення експерименту в фізичній культурі і спорті	6			2		4						
Тема 15. Стиль та	6			2		4						

вимоги до написання дисертаційної роботи												
Усього годин	90			30		60						

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1			
2			
Разом			

Теми індивідуальних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Особливості здійснення наукового експериментального дослідження	2	
2	Структура наукового експериментального дослідження	2	
3	Етапи науково-дослідної роботи за темою дисертації	2	
4	Особливості наукового пошуку під час проведення наукового дослідження	2	
5	Технологія роботи над змістом дисертації	2	
6	Категоріальний апарат наукового дослідження з теми	2	
7	Теоретичні методи дослідження за темою дисертації	2	
8	Емпіричні методи дослідження за темою дисертації	2	
9	Метод моделювання у процесі виконання наукового дослідження за темою дисертації	2	
10	Особливості та форми впровадження результатів дослідження	2	
11	Особливості аналізу стану дослідженості проблеми дослідження	2	
12	Завдання формування джерельної бази дослідження	2	

13	Робота з уточнення тлумачень понять з теми дослідження	2	
14	Особливості проведення експерименту в фізичній культурі і спорті	2	
15	Стиль та вимоги до написання дисертаційної роботи	2	
Разом		30	

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Особливості здійснення наукового експериментального дослідження	4	
2	Структура експериментального дослідження	4	
3	Етапи науково-дослідної роботи за темою дисертації	4	
4	Особливості наукового пошуку	4	
5	Технологія роботи над змістом дисертації	4	
6	Категоріальний апарат наукового дослідження з теми	4	
7	Теоретичні методи дослідження за темою дисертації	4	
8	Емпіричні методи дослідження за темою дисертації	4	
9	Метод моделювання у процесі виконання наукового дослідження за темою дисертації	4	
10	Особливості та форми впровадження результатів дослідження	4	
11	Особливості аналізу стану дослідженості проблеми дослідження	4	
12	Завдання формування джерельної бази дослідження	4	
13	Робота з уточнення тлумачень понять з теми дослідження	4	
14	Особливості проведення експерименту в фізичній культурі і спорті	4	
15	Стиль та вимоги до написання дисертаційної роботи	4	

7. Рекомендовані джерела інформації

1. Антомонов М.Ю. Математична обробка і аналіз медико-біологічних даних. К.; 2006. 558с.
2. Євдокимов В.І., Агапова Т.П., Гавриш І.В., Олійник Т.О. Педагогічний експеримент. Харків, 2001. 147с.
3. *Конспект лекцій з курсу «Методика виконання дисертаційної роботи (PhD Thesis Prospectus)» для здобувачів наукового ступеня доктора філософії* (2019). І. Я. Омецінська (укл.). Тернопіль: ТНЕУ.\
4. Костюкевич В.М., Воронова В.І., Шинкарук О.А., Борисова О.В. Основи науково-дослідної роботи магістрантів та аспірантів у вищих навчальних закладах (спеціальність: 017 Фізична культура і спорт): Навчальний посібник. Вінниця: 2016. 554 с.
5. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник. К. : Кондор, 2006. 206с.
6. Круцевич Т.Ю. Наукові основи фізичного виховання: лекція для студентів і аспірантів. К.: Знання України, 2001. 23с.
7. Круцевич Т. Ю. Методы исследования индивидуального здоровья детей и подростков в процессе физического воспитания : уч. пособие К. : 1999. 231 с.
8. *Методологічні засади педагогічного дослідження*: монографія (2013). В. С. Курило, Є. М. Хриков (ред.). Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка».
9. Сергієнко Л.П. Комплексне тестування рухових здібностей людини. Миколаїв: УДМТУ, 2001. 360с.
10. Сергієнко Л. П. Тестування рухових здібностей школярів. К. : Олімп. література, 2001. 438 с.
11. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: Підручник К. : Знання, 2005. 309с.
12. Романчуков В.І. Основи наукових досліджень: Навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007. 254с.
13. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. К. : Знання, 2006. 307с.
14. Шиян Б.М., Вацеба О.М. Теорія і методика наукових педагогічних досліджень у фізичному вихованні і спорту. Тернопіль. 2008. 275с.